

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

การทำธุรกิจเหมือนดังการทำสงคราม เพื่อให้ได้ชัยชนะทางการตลาดและครอบครองพื้นที่แห่งการเป็นผู้นำ ในวงการหรืออุตสาหกรรมที่องค์กรนั้นดำเนินอยู่ โดยการได้มาซึ่งพื้นที่แห่งการเป็นผู้นำ ทุกองค์กรต้องอาศัยการวางแผนกลยุทธ์ทางการบริหาร เช่น การวางแผนกลยุทธ์ในการจัดการระบบบริหารธุรกิจหรือการจัดการระบบบริหารองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น การวางแผนกลยุทธ์การจัดจำหน่าย (Distribution Strategy) หรือการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด (Market Communication Strategy) การวางแผนกลยุทธ์เหล่านี้ ถูกนำมาใช้ผสมผสานกันเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดได้มากที่สุด ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม ล้วนแต่สามารถเพิ่มความแข็งแกร่งและสร้างขีดการแข่งขันทางการตลาดให้แก่องค์กรได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม แผนกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้เหล่านี้จะประสบความสำเร็จได้ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลต่างๆ ทั้ง บุคคลภายในองค์กร อย่าง พนักงานขององค์กร ผู้บริหารในแต่ละส่วนงาน และบุคคลภายนอกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สังคม ผู้ผลิตและจำหน่ายวัตถุดิบให้แก่องค์กร ผู้ถือหุ้น และกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด เป็นต้น โดยองค์กรสามารถวางแผนหาวิธีการที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้ เพื่อโน้มน้าวใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและสนับสนุนองค์กรขึ้น วิธีการนี้เองเรียกได้ว่าเป็น "การสื่อสารเชิงกลยุทธ์"

สิ่งที่ถือเป็นหลักสำคัญของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คือ "การวางแผน" ที่เป็นเหมือนการสร้างระบบการทำงานและการตัดสินใจ เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่องค์กรต่อสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหรือสิ่งที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจไม่ว่าจะเป็นในแง่การบริหารหรือแง่การตลาด ซึ่งนักสื่อสารทั้งในและนอกองค์กรปัจจุบันที่มีความเข้าใจและรู้จักการวางแผนกลยุทธ์ที่ดี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของการวางแผนกลยุทธ์ ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจในหน่วยงานหรือองค์กรของตน จุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กรและคู่แข่งองค์กร ความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย และความเข้าใจในสภาพแวดล้อมรอบด้าน เป็นต้น โดยความเข้าใจในองค์ประกอบต่างๆ นี้ ย่อมมาจากการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ และนำข้อมูลที่ได้มานั้นมาวิเคราะห์ เพื่อคิดหากลยุทธ์หรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด ในการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้นั่นเอง

ความน่าท้าทายในการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ในองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ เช่น การวิเคราะห์ห้องครตนเอง องค์กรคู่แข่ง กลุ่มเป้าหมาย และสภาพแวดล้อม รวมถึงการวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารของนักสื่อสารในองค์กร โดยงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์จากวรรณกรรมสามก๊ก ที่ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งสุดยอดวรรณกรรมแห่งเอเชีย

วรรณกรรมสามก๊ก เป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นโดยอิงจากพงศาวดารจีนและเป็นที่ยุติกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นนวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งล่องหนตกเป็นผู้ประพันธ์ขึ้นราวปีพ.ศ. 1911-2186 ที่กล่าวถึง ยุคสมัยของเหตุการณ์ที่ประเทศจีนเกิดการแตกแยกออกเป็นสามอาณาจักรหรือสามก๊ก ในปีพ.ศ. 763- พ.ศ. 823 เกิดจากกษัตริย์ของจีนที่ไร้ความสามารถและคุณธรรมในการปกครองบ้านเมือง ทำให้ราษฎรไม่ได้รับการเอาใจใส่จากทางการ ถูกเอารัดเอาเปรียบ จนมีการก่อกบฏต่อต้านอำนาจรัฐบาลและบ้านเมืองเกิดเป็นจราชลขึ้น อีกทั้งเมืองหลวงยังไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เหล่าบรรดาขุนศึกที่กุมอำนาจทางการเมืองในหัวเมืองต่างๆ จึงเกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันเอง จนในที่สุดแผ่นดินจีนสมัยนั้นเหลือก๊กที่แข็งแกร่งที่สุดเพียงสามก๊ก คือ วุยก๊กของโจโฉ จ๊กก๊กของเล่าปี่และง่อก๊กของซุนกวน

วรรณกรรมสามก๊ก ไม่เพียงเป็นวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์จีน หากเป็นเสมือนคลังปัญญาของนักปกครอง นักบริหาร และนักการตลาดของคนไทย อย่างคุณก่อกศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน) ที่กล่าวไว้ว่า "ปัจจุบันนี้องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มีอำนาจทางเศรษฐกิจไม่แพ้ประเทศเล็กๆประเทศหนึ่ง ดังนั้นการบริหารองค์กรระดับนี้มีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าการปกครองก๊กใดก๊กหนึ่งในวรรณกรรมสามก๊กที่ได้นำมาศึกษา และการบริหารที่ปรากฏในสามก๊กมีบทเรียนสำคัญให้เราได้เรียนรู้ไม่น้อย" นอกจากนี้ยังมีอีกมุมมองหนึ่งที่น่าสนใจอย่างมากคือ การเป็นคลังปัญญาของนักการสื่อสารทางการตลาด กล่าวคือ เนื่องจากวรรณกรรมสามก๊กเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสงคราม จึงทำให้หลายคนคำนึงถึงเรื่องการเมือง การปกครอง แต่นอกจากเรื่องเหล่านี้แล้ว ยังมีความโดดเด่นอีกสิ่งหนึ่งในวรรณกรรมชิ้นนี้ที่ควรค่าแก่การศึกษาคือ การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ หากพิจารณาเรื่องการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในวรรณกรรมสามก๊กแล้วมีปรากฏอยู่ทั่วทั้งเรื่องและเมื่อเป็นวรรณกรรมเกี่ยวกับสงคราม การวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารยิ่งทวีความสำคัญในระดับสูง เพราะผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนการอันแยบยลนั้น สามารถเรียกได้ว่า แผ่นดินทั้งแผ่นดินอยู่ในกำมือของผู้วางแผนกลยุทธ์การสื่อสารก็ว่าได้

ความเป็นผู้นำ การบริหาร การปกครอง เมื่อกล่าวถึงเรื่องเหล่านี้จากวรรณกรรมสามก๊กแล้ว ตัวละครที่มีความเป็นนักปกครองหรือนักบริหาร อันได้แก่ โจโฉ เล่าปี่ และซุนกวน ล้วนเป็นตัวละครที่น่าสนใจต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก หากในการทำสงครามของสามตัวละครเอกในวรรณกรรมชิ้นนี้ นอกจากบทบาทของความเป็นผู้นำ การบริหาร และการปกครองแล้ว ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือบทบาทของเหล่ากุนซือหรือที่ปรึกษาของผู้นำเอกทั้งสาม เพราะแท้จริงแล้วความน่าสนใจในการทำสงครามสามก๊ก คือการทำสงครามปัญญาระหว่างกุนซือที่ปรึกษาของผู้นำแต่ละก๊กนั่นเอง (อ้างถึงใน กลยุทธ์กุนซือ ฉบับเจ็ดสุดยอดกุนซือในสามก๊ก) กล่าวได้ว่าความสำเร็จในชัยชนะของผู้นำทั้งสามตัวละครเอกของเรื่องนี้ ล้วนแล้วแต่มีกุนซือเป็นผู้วางแผนกลยุทธ์ให้ทั้งสิ้น เช่น โจโฉผู้นำฝ่ายวุยก๊ก มีสุมาอี้และซุนฮกเป็นกุนซือ ฝ่ายเล่าปี่ผู้นำฝ่ายจ๊กก๊ก มีจูเก็ดเหลียงหรือขงเบ้งเป็นกุนซือ และซุนกวนผู้นำฝ่ายง่อก๊ก มีทั้งโลซกและลกซุนเป็นกุนซือ เป็นต้น กุนซือทั้งหลายนี้ล้วนเป็นยอดกุนซือที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ต่างๆ อีกทั้งมีสติปัญญา สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี ยิ่งไปกว่านั้น ยอดกุนซือเหล่านี้ ยังได้ชื่อว่าเป็นนักการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ที่ยอดเยี่ยมอีกด้วย โดยงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะเน้นการศึกษาที่การสื่อสารเชิง

กลยุทธ์ของสองขุนซื่อ คือ จุกัดเหลียงหรือขงเบ้ง ขุนซื่อของฝ่ายจ๊กก๊ก และสุมาอี้ ขุนซื่อของฝ่ายวุยก๊ก ซึ่งทั้งสองขุนซื่อต่างเป็นสุดยอดขุนซื่อที่มีชื่อเสียงมากจากรวรรณกรรมสามก๊ก ในการศึกษาลักษณะการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารของทั้งสองขุนซื่อนี้ ผู้วิจัยจะขอลำดับถึงความ เป็นมาของทั้งสองขุนซื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทางความคิดและการวางแผนกลยุทธ์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขงเบ้งผู้ได้ชื่อว่าเป็นบุรุษผู้มีปัญญาเป็นเลิศ เป็นขุนซื่อที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในแผ่นดินจีนสมัยโบราณ ซึ่งใน "สามก๊ก" ฉบับพงศาวดาร (ชานกั๋วจื่อ) เขียนไว้ว่า "เมื่อครั้งที่ขงเบ้งยังมีชีวิตอยู่ เป็นที่ยกเกรงรักใคร่ของผู้คนในแคว้น และเมื่อถึงแก่กรรมไป ชาวแคว้นต่างพากันอาลัยรำลึกถึง เพราะเมื่อขงเบ้งถึงอสัญกรรม ผู้คนในที่ต่างๆพากันสร้างศาลบูชา แต่ทางการไม่ยินยอมบรรดาราชฎาจึงแอบเซ่นไหว้กันเองตามทางเดินและคันทนาในวันเทศกาลต่างๆ" (อ้างถึงใน กลยุทธ์ขุนซื่อ ฉบับเจ็ดสุดยอดขุนซื่อในสามก๊ก) อีกทั้งยังมีนักกวีและนักเขียนหลายคนตั้งแต่สมัยแผ่นดินถึง และชง ได้แต่งกวีสรรเสริญไว้มากมาย ถึงความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้มีความจงรักภักดี นักการเมือง ผู้นำทหาร และนักการทูตที่โดดเด่น และยังเปี่ยมด้วยคุณธรรม ซึ่งจิตใจที่ "ยอมอุทิศตัวเพื่อแผ่นดินจนตัวตาย" นั้นกลายเป็นที่เคารพเลื่อมใสของผู้คนตลอดมา อีกทั้งเป็นบุคคลที่มีสีหน้าขาวเหมือนหยก แต่งตัวโอ่โต่ง ท่วงที่เป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ อุปลินสยใจคอเยือกเย็น มีเมตตา ชอบลงมือกับผู้ที่ทอตัวโอ้ เต็มไปด้วยวาทีศิลป์ จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างมากในฐานะนักการทูตคนหนึ่ง

จุกัดเหลียงเป็นชื่อจริงของขงเบ้ง แซ่ขงเบ้งคือ จุกัด (จูก่อ) เป็นแซ่สองคำ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 724 สมัยแผ่นดินพระเจ้าเลนเต้แห่งราชวงศ์ตองอัน (ตงอัน) ที่อำเภอหย่งตู เมืองหลังเย่ (ปัจจุบันคืออำเภออิ๋นหนาน มณฑลชานตง) และเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 777 เป็นผู้สืบสกุลมาจากจูก่อฟง ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นซื่อลี่เจี๋ยอู๋ ในสมัยพระเจ้ายวนเต้ เป็นคนชื่อตรง ไม่เกรงกลัวผู้มีอำนาจ หลังจากที่เขาจับกุมสุอวี๋จางซึ่งเป็นราชินีและไม่เคยเคารพกฎหมายบ้านเมืองกลายเป็นเหตุให้พระเจ้ายวนเต้ทรงพิโรธ จึงถูกปลดออกจากตำแหน่งขุนนาง และมีบิดาชื่อ จูก่อกุย เคยดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองไท่ชานจวิน มีบุตรชาย 3 คนคือ จุกัดกิ้นหรือจูก่อจิ้น ขงเบ้งหรือจูก่อเหลียง และจุกัดกิ้นหรือจูก่อจวิน บิดามารดาของขงเบ้งเสียชีวิตไปตั้งแต่ขงเบ้งยังเล็ก ดังนั้นสามพี่น้องจึงมาอาศัยอยู่กับจูก่อเสียนผู้เป็นอา

ขงเบ้งเกิดในยุคแห่งความมืดมนที่สุดยุคหนึ่งของแผ่นดินจีน บรรดาชนที่ต่างแย่งชิงอำนาจกัน รีดไถแย่งชิงผืนดินของชาวบ้านตามอำเภอใจ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างประชาชนและราชสำนักทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดกบฏโจรโพกผ้าเหลืองขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 727 ในขณะนั้นขงเบ้งอายุเพียง 3 ขวบเท่านั้น ท่ามกลางความวุ่นวายของสงคราม สามพี่น้องได้ติดตามจูก่อเสียนผู้เป็นอาหลบหนีภัยสงครามไปอาศัยอยู่กับอ้วนสุดที่เมืองหน่วงหน่าและให้จูก่อเสียนไปเป็นข้าหลวงที่เมืองอี้จาง หลังจากอ้วนสุดเสียชีวิตลง ทางราชสำนักส่งจูเห่ามาเป็นข้าหลวงที่เมืองอี้จาง จูก่อเสียนจึงพาขงเบ้งและจูกัดกิ้นน้องชาย ไปอยู่กับเล่าเปียวมิตรเก่าที่เมืองเกงจิว ส่วนจูกัดกิ้นพี่ชายเติบโตเป็นผู้ใหญ่นั้นไปอาศัยอยู่กับขุนกวน ต่อมาไม่นานจูก่อเสียนเสียชีวิตในเวลานั้นขงเบ้งมีอายุได้ 17 ปี จึงไปปลูกกระท่อมอาศัยอยู่ในอำเภอเตงเสีย เมืองลำหยง (หนานหย่ง) สถานที่ที่ขงเบ้งอยู่ถูกเรียกขานว่า หลงจง ครั้นขงเบ้งอยู่

ที่นั่นก็ทำไร่นา แม้จะอยู่อย่างสันโดษแต่ขงเบ้งยังให้ความสนใจและคอยสังเกตการณ์ความเป็นไปของบ้านเมืองอยู่เสมอ ทั้งยังมีความปรารถนาที่จะปฏิรูปรบรวมนแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่น จึงคิดเตรียมแผนการต่างๆไว้ล่วงหน้าและรอคอยโอกาสที่จะทำนุบำรุงแผ่นดินตลอดเวลา ในเวลาเดียวกันนั้น ณ เมืองขงหยงมีผู้มีบารมีอยู่คนหนึ่งคือบังเต๊กกง เป็นผู้ดูแลคนแก่ ได้ขนานนามขงเบ้งไว้ว่า "ฮกหลง" หรือ "มังกรซ่อนกาย" และขนานนามบังทอง หลานชายของตนว่าเป็น "ฮองชู" หรือ "ลูกหงส์" โดยเปรียบเทียบคนหนึ่งเป็นมังกรที่ซ่อนกายจำศีลอยู่ในป่า และอีกคนเป็นหงส์เพิ่งเกิด ขงเบ้งนั้นเป็นสหายรักของซีซี ซึ่งต่อมาเมื่อซีซีได้พบกับเล่าปี่ และเห็นถึงอุดมการณ์ที่ต้องการกอบกู้บ้านเมืองอย่างจริงจัง แต่หากขาดคุณชื่อดีคอยให้คำปรึกษา อีกทั้งต้องการตอบแทนบุญคุณของเล่าปี่ที่ให้การดูแลอย่างดีมาตลอด จึงแนะนำว่า "ท่านจู้ตเหลียงหรือขงเบ้งนั้น เป็นผู้มึสมญานามว่ามังกรซ่อนกายคนนี้แหละ ที่มีปัญญาความสามารถอย่างแท้จริง" เล่าปี่ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีผู้มึสติปัญญาที่ดีให้การปรึกษา จึงทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจไปเพื่อเชิญขงเบ้งที่กระทมอมถึง 3 ครั้ง อันเป็นที่มาของตำนานที่ว่า "เยี่ยมทับสามครา" ซึ่งเป็นที่ชื่นชมทุกยุคทุกสมัย จนในที่สุดขงเบ้งรู้สึกซาบซึ้งในความตั้งใจและจริงใจของเล่าปี่ จึงตัดสินใจติดตามช่วยเหลือเล่าปี่ตั้งแต่นั้นมา (อ้างถึงใน กลยุทธ์กุนซือ ฉบับ เจ็ดยอดกุนซือในสามก๊ก, 2552)

หลังจากที่ตัดสินใจติดตามช่วยเหลือเล่าปี่ ขงเบ้งได้ช่วยวางกลยุทธ์ทางการเมือง การปกครอง อีกทั้งการวางกลยุทธ์การสื่อสารอีกด้วย ซึ่งสามารถวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารให้เป็นประโยชน์ต่อกองทัพของตนได้อย่างดี จากความสำเร็จหลายครั้งของการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารของขงเบ้งนั้น ช่วยให้เกิดการรอดพ้นจากการถูกคุกคาม อีกทั้งยังช่วยให้เล่าปี่สร้างดินแดนของก๊กตนเองในทางทิศตะวันตกของเมืองจีนด้วย ซึ่งตัวอย่างเหตุการณ์ความสำเร็จที่เด่นชัดที่สุดเหตุการณ์หนึ่งของขงเบ้งคือ เหตุการณ์ศึกเซ็กเพ็ก หรือศึกผาแดง ที่ถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์เรื่อง "สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ" ในปี พ.ศ. 2551 โดยในเรื่องนี้เป็นกรกล่าวถึงจิตใจที่ต้องการยึดเมืองและทำลายก๊กของเล่าปี่ เมื่อขงเบ้งทราบข่าวว่าโจโฉจะนำกองทัพมาปราบเล่าปี่ และเห็นปัญหาด้านกำลังทหารที่กองทัพของตนต้องเผชิญกับกองทัพฝ่ายโจโฉ จึงได้วางแผนการโดยตั้งเป้าหมายในการหาพันธมิตรร่วมกับโจโฉ ด้วยการอาสาเป็นชุดไปเจรจาโน้มน้าวขุนกวนผู้นำแห่งง่อก๊กให้นำกำลังออกร่วมรบกองทัพโจโฉที่จะเข้ามาคุกคามดินแดนเล่าปี่ด้วยตนเอง แม้ว่าในตอนแรกขุนกวนจะไม่เห็นด้วยในการร่วมรบ อีกทั้งบรรดาขุนนางฝ่ายง่อก๊กต่างโน้มน้าวไม่ให้ขุนกวนยกทัพออกร่วมรบกับเล่าปี่ก็ตาม แต่ในที่สุดขงเบ้งสามารถโน้มน้าวให้ขุนกวนยกทัพออกร่วมรบกับกองทัพเล่าปี่ได้ โดยความสำเร็จในการโน้มน้าวของขงเบ้งมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งมีความชำนาญเรื่องตำราพิชัยสงครามและภูมิประเทศทางฝั่งทิศใต้เป็นอย่างดีจึงทราบได้ว่าผู้ที่สามารถทำให้ขุนกวนหันมาร่วมรบได้คือ จิวอี้ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพคนสำคัญของฝ่ายง่อก๊ก และใช้กลยุทธ์การสื่อสารในรูปแบบโน้มน้าวใจด้วยการยกตัวอย่างเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงของผู้รับสารโดยการเปรียบเทียบระหว่างผู้กล้าเป็นเพียงคนธรรมดาคนหนึ่งที่ไม่ต้องการถูกเหยียดหยามกับเล่าปี่ที่เป็นเชื้อพระวงศ์พระเจ้าอ๋ัน เพื่อยั่วโมโหขุนกวนที่คิดว่าตนเองนั้นมีศักดิ์ที่เหนือกว่าผู้กล้าคนธรรมดา รวมไปถึงช่วยวิเคราะห์สถานการณ์และวิธีการเอาชนะกองทัพโจโฉให้แก่จิวอี้ ทำให้ทั้งสองมองเห็นหนทางเอาชนะกองทัพโจโฉได้ จึงยอมเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับกองทัพของเล่าปี่ในที่สุด

จากประวัติความเป็นมาและตัวอย่างการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นของ ขงเบ้ง กุณชื้อที่ปรึกษาที่มีชื่อเสียงจากฝ่ายจ๊กก๊กแล้ว ยังมีสุดยอดกุณชื้อจากฝ่ายวุยก๊กอีกท่านหนึ่งที่ถือได้ว่ามี สติปัญญาเฉียบแหลมและความเก่งกาจไม่แพ้กัน นั่นคือ สุมาอี้ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบุรุษที่มีความปราดเปรื่อง เป็นทั้ง นักการทหาร นักการเมือง และกุณชื้อคนสำคัญของฝ่ายวุยก๊ก อีกทั้งยังเป็นขุนนางคนสำคัญที่มีอำนาจมาก ที่สุดในช่วงปลายของวุยก๊ก สุมาอี้เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและยังเป็นบุคคลที่มีความคิดก้าวไกลขนาดสามารถ วางรากฐานให้ลูกหลานตระกูลของตนได้ช่วงชิงอำนาจจากตระกูลโจ จนกระทั่งลูกหลานของตระกูลสุมาได้สถาปนา ราชวงศ์จิ้นขึ้นในเวลาต่อมา

สุมาอี้มีชื่อเล่นว่า จ้งดำ เกิดในปี พ.ศ. 722-794 ที่หมู่บ้านเสียวจิ้งหลี่ อำเภอฮุน เมืองไห่หลาย (เหอเน่ย) มี ลักษณะแววตาแหลมเล็กคล้ายตาเหยี่ยว เป็นคนเฉลียวฉลาด ไม้ไว้ใจใคร เชี่ยวชาญชำนาญตำราพิชัยสงครามปูของ สุมาอี้เคยเป็นเจ้าของเมืองเจี๋ย และมียศว่าชื่อสุมาฝาง เคยเป็นเจ้าเมืองพระนครหลวง สุมาอี้เกิดในปลายสมัยราชวงศ์ ฮั่น ซึ่งเป็นช่วงที่บ้านเมืองระส่ำระสาย เป็นยุคปลาใหญ่กินปลาเล็ก หลังจากรับราชการอยู่ในราชสำนักที่มีแต่คนคอย ขัดขวางกันไปมาทำให้สุมาอี้กลายเป็นคนขี้อวด จึงมีท่าทางราวสุนัขจิ้งจอก แต่เป็นคนฉลาดมีปัญญาหลักแหลม และรอบรู้มาตั้งแต่วัยหนุ่ม ทั้งยังมีความคิดหวังไต่บันเมือง ซึ่งหย่งจวินเจ้าเมืองลำหยงผู้มีชื่อเสียงในเรื่องการดูคน ถึงกับบอกคนอื่นหลังจากได้พบสุมาอี้ว่า "หนุ่มคนนี้เติบโตใหญ่จะเป็นคนสำคัญของแผ่นดิน" และซุยเอี้ยนสหายรักของ สุมาหลางผู้เป็นพี่ชายของสุมาอี้ ก็กล่าวกับสุมาหลางว่า "น้องชายของท่านคนนี้จะฉลาดหาคนเทียบไม่ได้ ทั้งยังเฉียบ ขาดเด็ดเดี่ยว ท่านเทียบเข้าไม่ได้ดอก"

หลังจากที่สุมาอี้ได้รับเลื่อนตำแหน่งให้เป็นล้างจิ้งหยวนในปี พ.ศ. 744 ซึ่งเป็นเวลาที่โจโฉได้ขึ้นตำแหน่งเป็น ชื่อคง (หัวหน้ากองโยธาธิการ) ของพระเจ้าเหี้ยนเต้ โจโฉรับรู้อิทธิพลเกี่ยวกับความสามารถและความรอบรู้ของสุมาอี้ จึงตัดสินใจเชิญมารับราชการที่เมืองหลวง แต่สุมาอี้เห็นการวุ่นวายของฮั่นกำลังทรุดโทรม และคนของตระกูลโจได้ รวบกุมอำนาจราชสำนักไว้หมดจึงไม่ยอมลดศักดิ์ศรีมาทำงานกับโจโฉโดยอ้างว่า "บัดนี้ชื่อแลกรจะถูกเราผิดประหลาด ไปแต่จะลุกเดินให้จำเริญใจเป็นที่สบายก็ไม่ได้ ซึ่งจะให้ไปเป็นขุนนางอยู่เมืองหลวงนั้นเห็นขัดสนนัก" โจโฉที่เป็นคน เจ้าสี่และระแวง เกิดความสงสัยในตัวสุมาอี้ขึ้นมาจึงได้ส่งคนไปลอบทำร้าย เพื่อพิสูจน์ว่าสุมาอี้ป่วยจริงหรือไม่ เมื่อ คนร้ายลอบป็นกำแพงเข้าไปในบ้านของสุมาอี้ตอนกลางดึก และใช้ดาบแทงที่ตัวสุมาอี้ สุมาอี้ที่มีปัญญาเฉียบแหลม สามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นการลอบทำร้ายเพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของโจโฉจึงแสร้งป่วยปล่อยให้คนร้ายทำร้าย จากนั้น คนร้ายที่เชื่อในการป่วยของสุมาอี้ได้กลับไปรายงานให้โจโฉทราบ และโจโฉจึงยอมเชื่อว่าสุมาอี้ป่วยจริง ต่อมา เมื่อโจโฉขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นโจเซียง (เสนาบดี) ในปีพ.ศ. 751 ก็ได้เชิญสุมาอี้มาเป็นเหวินเซี่ยหยวนอีกครั้ง อีกทั้งยังได้กำชับคนทีไปเชิญว่า "หากสุมาอี้ป่วยเบียงอีก ก็ให้จับตัวเขามา" สุมาอี้จึงต้องยอมรับตำแหน่งอย่างไม่อาจ ปฏิเสธได้ แต่เมื่อได้เข้ามารับใช้โจโฉแล้ว สุมาอี้ก็มีผลงานที่ได้ออกมามากมายจนเป็นที่พึงพอใจของโจโฉเป็นอย่างมาก แต่โจโฉยังไม่หมดความระแวงในตัวสุมาอี้เมื่อสืบรู้ว่าสุมาอี้แอบคิดทำการใหญ่ลับหลัง สุมาอี้ที่รู้ตัวว่าโจโฉยังมีระแวงในตัวเขา จึงวางแผนแสดงออกให้โจโฉเห็นว่าตนไม่สนใจในเรื่องตำแหน่งราชศักดิ์ แต่ขยันกับงานในหน้าที่ถึง

ขนาดไม่ยอมหลบหลนและสนใจแต่การตัดหญ้าเลี้ยงม้า อันเป็นพฤติกรรมของคนไม่มีความทะเยอทะยานสนใจเพียงแค่งานหยาบหยาบและผลประโยชน์ตรงหน้าเท่านั้น ซึ่งทำให้จิตใจสบายใจและเลิกระแวงในที่สุด

กระทั่งจิตใจสิ้นชีวิตลง แม้สุมาอี่จะมีอำนาจราชศักดิ์มั่นคงแล้ว แต่กลับยิ่งถ่อมตัวมากขึ้นอีกด้วย และมักจะสั่งสอนลูกหลานเสมอว่า "ข้อห้ามสำหรับวงศ์ตระกูลคือ ห้ามรุ่งเรืองให้เต็มที่ ฤดูกาลมีการผันเปลี่ยน ตระกูลเรามีอำนาจอิทธิพลเช่นนี้ ต้องลดอำนาจอิทธิพลลง และลดลงไปอีกเท่านั้น ที่ทำให้บางทีเราอาจรอดพ้นภัยพิบัติได้" ซึ่งการถ่อมตนเช่นนี้ สะท้อนถึงลักษณะการวางตำแหน่งการของเขา เพราะเมื่อสังหารโจเซอได้แล้ว ก็สั่งฆ่าล้างตระกูลโจและค้อยๆแย่งชิงอำนาจราชสำนักมาอย่างเงี้ยวๆ จนในที่สุดหลานของเขาคือสุมาเอี้ยนสามารถแย่งชิงอำนาจตระกูลโจ และสถาปนาราชวงศ์จิ้นขึ้นในเวลาต่อมา

เหตุการณ์ที่สุมาอี่ใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์มีอยู่มากมาย รวมถึงเหตุการณ์การยื่นข้อเสนอสำคัญให้โจโฉ ดำเนินระบบ "นาทหาร" ซึ่งในแผ่นดินจีนช่วงปลายราชวงศ์ตงอ๋ัน มีศึกสงครามอยู่ตลอดเวลา ราษฎรต้องพลัดจากถิ่นที่อยู่ ดังนั้นการแก้ปัญหาข้าวและการอพยพหลบหนี จึงกลายเป็นงานสำคัญในการดูแลความสงบเรียบร้อยและเอาชนะฝ่ายศัตรูได้ ในขณะที่นั้นเป็นเวลาของการศึกสงคราม ผู้นำหลายคนให้ความสำคัญต่อการฝึกบัญชาการทหาร โดยไม่ให้ความสนใจในส่วนการเกษตรกรรม แต่สุมาอี่เห็นถึงความสำคัญในการทำเกษตรกรรม เพราะกองกำลังทหารจะมีความแข็งแกร่งได้ ต้องได้รับการบริโภคอาหารที่เพียงพอ จึงเสนอแผนการของตนให้แก่โจโฉ และใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้เกิดการคล้อยตามในสาร โดยกล่าวถึงประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเสบียงอาหารระหว่างการรบ รวมถึงความเคารพรักของประชาชนที่มีต่อโจโฉ โจโฉตกลงรับข้อเสนอนี้ เพราะเห็นถึงประโยชน์ที่สุมาอี่ได้กล่าว รวมถึงความต้องการเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชนทั่วไป และยังเป็นการวางรากฐานการสืบบัลลังก์ของตระกูลโจ และได้จัดตั้งกรมนาขึ้นในปี พ.ศ. 739 โดยแบ่งเป็นกรมนาราษฎรและกรมนาทหาร ซึ่งช่วยให้ราษฎรมีข้าวกินในยามศึกสงคราม อีกทั้งยังสามารถเก็บเป็นเสบียงไว้ให้ทหารในยามออกรบได้อีกด้วย ถือได้ว่าเป็นความคิดที่ยาวไกลในการวางแผนเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาข้าวในยามเกิดสงครามได้อย่างแท้จริง (อ้างถึงใน กลยุทธ์กุนซือ ฉบับ เจ็ดยอดกุนซือในสามก๊ก, 2552)

ความเป็นมาของสองสุดยอดกุนซือแห่งวรรณกรรมสามก๊กจะเห็นได้ว่า ทั้งสองสุดยอดกุนซือ ต่างเป็นตัวละครสำคัญที่มีทั้งสติปัญญา ความรอบรู้ และมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการวางกลยุทธ์ต่างๆ ให้กับผู้นำของฝ่ายตน เพื่อให้ได้ความสำเร็จ จากตัวอย่างการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ข้างต้นของทั้งสองกุนซือนี้สามารถพิจารณาได้ว่า สิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร คือ ผลประโยชน์ที่ผู้รับสารจะได้รับ ซึ่งในกรณีของขงเบ้งกับซุนกวนและจิวยี่นั้น หากฝ่ายซุนกวนและเล่าปี่สามารถรบชนะโจโฉในศึกครั้งนี้ได้ ก็ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้เผอิทธิพลและเพิ่มความมั่นคงให้แก่ดินแดนตนเองได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการลดกองกำลังและลดอำนาจการคุกคามดินแดนของของฝ่ายโจโฉได้อีกด้วย หรือในกรณีของสุมาอี่และโจโฉ ความสำเร็จมาจากผลประโยชน์ที่โจโฉคิดว่าตนจะได้รับ ความเคารพรักของประชาชน รวมถึงความสำเร็จในเป้าหมายของการรวบรวมแผ่นดินจีนนั่นเอง ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบเพียงส่วน

หนึ่งที่ตั้งสองขุนซื่อได้วิเคราะห์หาข้อมูลของผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายของตนเองเรียบร้อยแล้ว และได้นำเอาข้อมูลที่วิเคราะห์มาสร้างกลยุทธ์การสื่อสารของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในที่สุด

นอกจากนี้ การวิจัยการสื่อสารเชิงกลยุทธ์จากวรรณกรรมสามก๊ก ยังมีความน่าสนใจอีกหนึ่งประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาคือ ความเป็นตะวันออกในองค์ประกอบของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากกรณีการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารด้านการใช้สารที่ขงเบ้งวางแผนเลือกใช้เพื่อโน้มน้าวใจขุนกวนให้ร่วมรบเล่าปี่นั้น เป็นสารที่ประกอบด้วยวิธีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบสถานการณ์ของบุคคลธรรมดาที่เป็นเพียงชาวบ้านและผู้มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ปกครองของก๊ก หากเป็นหนังสือตะวันตกจะไม่ปรากฏการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารด้านการใช้สารในลักษณะเช่นนี้ หรือปรากฏน้อยมาก ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีรากฐานแนวคิดและหลักการของนักคิดชาวตะวันตกเข้ามาศึกษาถึงลักษณะขององค์ประกอบในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ที่ทั้งสองสุดยอดขุนซื่อวางแผนเลือกใช้ในโลกวิถี ทั้งในด้านตัวผู้ส่งสาร สาร ประเภทช่องทางการสื่อสารและตัวผู้รับสารซึ่งอยู่ในวรรณกรรมสามก๊ก โดยวรรณกรรมสามก๊กมีการเขียนโดยอ้างอิงจากพงศาวดารของประเทศจีน ซึ่งบุคคลต่างๆที่ปรากฏในวรรณกรรมสามก๊กในสมัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดากษัตริย์ที่ถือเป็นตัวละครสำคัญในการทำให้สงครามสามก๊กเต็มไปด้วยความท้าทาย น่าติดตาม และให้บทเรียนต่างๆ มากมาย บรรดากษัตริย์เหล่านี้ต่างได้รับการสั่งสอนและเรียนรู้หลักการ แนวคิด รวมไปถึงการดำเนินชีวิตที่มีเนื้อหาและคำสั่งสอนจากลัทธิสำคัญ 2 ลัทธิในสมัยนั้น คือ ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ อีกทั้งถือเป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นโดยชาวจีนที่เป็นชาวตะวันออก จึงมีหลายสถานการณ์ที่อิงถึงลักษณะวัฒนธรรมและแนวคิดแบบชาวตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์การสื่อสารในการเลือกใช้สารโดยการยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบบุคคลกับบุคคลหรือสิ่งของ ที่ถือว่าอาจเป็นกลวิธีที่ถูกพัฒนามาจากคำสั่งสอนในลัทธิเต๋าที่มุ่งให้บุคคลเข้าใจในธรรมชาติอย่างผู้มีปัญญาและดำเนินวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายที่สุด หรือแม้แต่การสร้างสารที่แฝงด้วยข้อคิดของความคิดของขงจื้อ ความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อเจ้านายหรือก๊กของตน ซึ่งเป็นกลวิธีที่อาจพัฒนามาจากคำสั่งสอนของลัทธิขงจื้อที่เน้นให้บุคคลในสังคมปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและถือเป็นวิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข โดยลัทธิขงจื้อถือเป็นลัทธิที่คำสั่งสอนถูกพัฒนาหลักการและแนวคิดมาจากลัทธิเต๋า สิ่งเหล่านี้ถือเป็นทัศนคติที่ปลูกฝังมาเป็นเวลานานในความคิดและการดำเนินชีวิตของชาวตะวันออก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่างานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบตะวันออกที่วิเคราะห์ได้จากวรรณกรรมสามก๊ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เห็นได้ชัดเจนว่า แม้วรรณกรรมสามก๊กจะเป็นวรรณกรรมที่ถูกแต่งขึ้นในสมัยหลายพันปีก่อนซึ่งถือเป็นสมัยที่เทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาเทียบเท่าในยุคปัจจุบันนี้ แต่วิธีการและความคิดในการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารของสุดยอดสองขุนซื่อนั้น ถือว่าความน่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าแผนกลยุทธ์การสื่อสารมีไม่น้อยไปกว่าการศึกษาวិธีการวางแผนกลยุทธ์ของนักการสื่อสารที่มีชื่อเสียงในองค์กรระดับใหญ่หรือองค์กรชั้นนำที่ประสบความสำเร็จด้านการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในปัจจุบันนี้เลย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารของชงเบ้งและสุมาอี้ ซึ่งถือเป็นสองสุดยอดขุนศึกจากวรรณกรรมสามก๊กในประเภทสถานการณ์เชิงบวก สถานการณ์เชิงลบ และสถานการณ์ที่เป็นกลางที่มีความสำคัญและประสบความสำเร็จ
2. เพื่อศึกษาถึงความเหมือนและความแตกต่างในการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารของชงเบ้งและสุมาอี้ในประเภทสถานการณ์เชิงบวก สถานการณ์เชิงลบ และสถานการณ์ที่เป็นกลางที่มีความสำคัญและประสบความสำเร็จ

ปัญหาคำถามวิจัย

1. ลักษณะการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ของชงเบ้งเป็นอย่างไร
2. ลักษณะการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ของสุมาอี้เป็นอย่างไร
3. ลักษณะการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ของชงเบ้งและสุมาอี้มีความเหมือนและต่างกันอย่างไร

ขอบเขตงานวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะวรรณกรรมสามก๊กฉบับสำนวนพระยาพระคลัง (หน) เป็นกวีผู้ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งถือเป็นฉบับภาษาไทยที่มีสำนวนที่ได้รับการนับถือว่า "เยี่ยม" (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวร สิกขโกศล ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจีนศึกษา อ้างถึงใน งานเสวนาพิเศษ "กำเนิดและคุณค่าของสามก๊กในสังคมไทย")
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ของชงเบ้งและสุมาอี้ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสาร คือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การตั้งวัตถุประสงค์ในการวางแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานการณ์ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์โดยระบุเป้าหมาย กลยุทธ์ที่เลือกใช้โดยวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของการสื่อสาร และกลวิธีต่างๆที่ตอบวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ รวมถึงตารางการปฏิบัติงาน และการประเมินผลจากวัตถุประสงค์ของสถานการณ์ ซึ่งถือว่าการศึกษาระดับต้นของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกสถานการณ์สำคัญของชงเบ้งและสุมาอี้โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ สถานการณ์เชิงบวก สถานการณ์เชิงลบ และสถานการณ์ที่เป็นกลาง โดยเลือกวิจัยหนึ่งประเภทต่อหนึ่งสถานการณ์ มาประกอบการวิจัยเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้จะสามารถนำหลักการและแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสื่อสารไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน การสื่อสารเชิงกลยุทธ์สำหรับองค์กร การทำงานและการดำเนินชีวิตได้
2. ผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้สามารถนำแนวทางการศึกษาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาต่อยอดเรื่องการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในเรื่องอื่นๆต่อไปได้
3. ผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้สามารถนำความรู้ แนวคิดและหลักการที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ไปต่อยอดศึกษาในองค์ความรู้ด้านการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
4. ผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้สามารถนำความคิด ทักษะและความเข้าใจในวิธีคิดแบบตะวันออกของชาวจีนที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ไปประยุกต์ใช้ในการติดต่อธุรกิจได้

นิยามศัพท์

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์	หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ต้องมีขั้นตอนการศึกษา ค้นหา และวิเคราะห์ข้อมูลจนนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์การสื่อสาร โดยเลือกใช้กลยุทธ์และกลวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ขงแย้งและสม่ำเสมอได้ไว้
สถานการณ์เชิงบวก	หมายถึง สถานการณ์เบื้องต้นในช่วงขณะนั้นที่ผู้วางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์คือ ขงเบ้งหรือสุมาอี้ อยู่ในสภาวะที่ได้รับความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และมีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก หากยังมีเหตุการณ์ที่เข้ามาและอาจส่งผลกระทบต่อทั้งตนเองและก๊กของตนในอนาคตได้ จึงต้องวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อจัดการกับเหตุการณ์นั้นก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาขึ้นในอนาคต
สถานการณ์เชิงลบ	หมายถึง สถานการณ์เบื้องต้นในช่วงขณะนั้นที่ผู้วางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์คือ ขงเบ้งหรือสุมาอี้ อยู่ในสภาวะประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเองหรือก๊กของตนและต้องการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขสถานการณ์ด้านลบ
สถานการณ์ที่เป็นกลาง	หมายถึง สถานการณ์เบื้องต้นในช่วงขณะนั้นที่ผู้วางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์คือ ขงเบ้งหรือสุมาอี้ ไม่ได้อยู่ในสภาวะที่ประสบปัญหาและไม่ได้อยู่ใน

	สภาวะเชิงบวก หากยังมีโอกาสที่ดีเข้ามาจึงต้องการวางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อแสวงหาหรือเพิ่มความเป็นไปได้ต่อโอกาสของตนหรืออีกของตนให้ดียิ่งขึ้น
กลยุทธ์การสื่อสาร	หมายถึง แนวทางหรือวิธีคิดที่เหมาะสมที่สุดซึ่งขงเบ้งและสุมาอี้ได้วางแผนและเลือกใช้องค์ประกอบกระบวนการสื่อสารทั้ง ผู้ส่งสาร สาร และประเภทช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้
กลวิธีหรือกิจกรรมการสื่อสาร	หมายถึง แผนการหรือการกระทำที่เหมาะสมซึ่งขงเบ้งและสุมาอี้ได้วางแผนและเลือกใช้องค์ประกอบกระบวนการสื่อสารทั้ง ผู้ส่งสาร สาร และประเภทช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้
ผู้ส่งสาร	หมายถึง ตัวละครในวรรณกรรมสามก๊กที่ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกทัศนคติความต้องการซึ่งอยู่ในอยู่ในแผนกลยุทธ์ของขงเบ้งและสุมาอี้ให้แก่ผู้รับสาร
สาร	หมายถึง คำพูดหรือประโยคที่ตัวละครต่างๆในวรรณกรรมสามก๊กใช้ในการสื่อสาร
ประเภทช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล	หมายถึง ช่องทางการสื่อสารหรือการถ่ายทอดสารระหว่างผู้ส่งสารคือขงเบ้งและสุมาอี้ และผู้รับสารที่เป็นตัวละครอื่นๆในวรรณกรรมสามก๊ก
ประเภทช่องทางการสื่อสารผ่านบุคคลกลาง	หมายถึง ช่องทางการสื่อสารหรือการถ่ายทอดสารที่ผู้ส่งสารคือขงเบ้งและสุมาอี้ ใช้บุคคลที่สามซึ่งเป็นตัวละครอื่นๆที่ไม่ใช่ตัวผู้ส่งสารเอง มาเป็นผู้ส่งสารแก่ผู้รับสารที่เป็นตัวละครอื่นๆจากวรรณกรรมสามก๊ก
ประเภทช่องทางการสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร	หมายถึง ช่องทางการสื่อสารหรือการถ่ายทอดสารที่ผู้ส่งสารคือขงเบ้งและสุมาอี้ใช้วิธีการเขียนจดหมายหรือเป็นราชโองการขององค์ฮ่องเต้เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสารที่เป็นตัวละครอื่นๆในวรรณกรรมสามก๊กแทนการใช้วิธีการสื่อสารด้วยการเผชิญหน้า หรือใช้บุคคลกลางเป็นผู้โน้มน้าวผู้รับสาร
ผู้รับสาร	หมายถึง ตัวละครอื่นๆในวรรณกรรมสามก๊กที่เป็นเป้าหมายหรือกลุ่มเป้าหมายในแผนกลยุทธ์และผู้รับสารในกลวิธีหรือกิจกรรม